

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

שתי בחינות במעמד הר סיני

לפרשת יתרו (על פי שיעורים של הרב יעקב מרדכי והרב אברהם שמאע)

1. אֲשֶׁר צָוְהוּ ה' . ח וַיַּעֲנוּ כָל-הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָל אִשְׁרָי-
דָּבָר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּע מֹשֶׁה אֶת-דְּבָרֵי הָעָם אֶל-ה' .

3. שמות כ"ד טז :

"וישפן כבוד ה' על הר סיני וכסהו הענן ששת ימים,
ויקרא אל משה ביום השביעי".

4. רש"י על שמות כ"ד ט"ז :

ויכסהו הענן , -יומא ד) רבותינו חולקין בדבר, יש מהם
אומרים אלו ששה ימים שמר"ח עד עצרת יום מתן
תורה, [רש"י ישן]

ויקרא אל משה ביום השביעי -לומר עשרת הדברות
ומשה וכל בני ישראל עומדים אלא שחלק הכתוב כבוד
למשה (יומא שם (וי"א ויכסהו הענן למשה ו' ימים
לאחר עשרת הדברות והם היו בתחלת מ' יום שעלה
משה לקבל הלוחות ולמדך שכל הנכנס למחנה שכינה
טעון פרישה ו' ימים

5. שמות י"ט, ח-ט :

"ויענו כל העם יחדו ויאמרו - כל אשר דבר ה' נעשה;
וישב משה את דברי העם אל ה' : ויאמר ה' אל משה -
הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי
עמך וגם בך יאמינו לעולם ; ויגד משה את דברי העם אל
ה' ."

6. רש"י י"ט, ט :

"תשובה על דבר זה שמעתי מהם, שרצונם לשמוע ממך.
אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך. רצוננו
לראות את מלכנו".

7. דברי ה' למשה בפסוק ט :

"הנה אנכי בא אליך... בעבור ישמע העם בדברי עמך"
לבין דבריו בפסוק י"א :

"כי ביום השלשי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני".

1. הגמרא במסכת שבת (פו ע"א - פח ע"א)

ת"ר בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל רבי
יוסי אומר בשבעה בו אמר רבא דכולי עלמא בר"ח אתו
למדבר סיני כתיב הכא) שמות יט (ביום הזה באו מדבר
סיני וכתיב התם) שמות יב (החדש הזה לכם ראש
חדשים מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח ודכולי עלמא בשבת
ניתנה תורה לישראל כתיב הכא (שמות כ) זכור את יום
השבת לקדשו וכתיב התם) שמות יג (ויאמר משה אל
העם זכור את היום הזה מה להלן בעצומו של יום אף
כאן בעצומו של יום כי פליגי בקביעא דירחא רבי יוסי
סבר בחד בשבא איקבע ירחא ובחד בשבא לא אמר להו
ולא מידי משום חולשא דאורחא בתרי בשבא אמר להו
(שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים תלתא אמר
להו מצות הגבלה בארבעה עבוד פרישה ורבנן סברי
בתרי בשבא איקבע ירחא בתרי בשבא לא אמר להו ולא
מידי משום חולשא דאורחא בתלתא אמר להו ואתם
תהיו לי בארבעה אמר להו מצות הגבלה בה' עבוד
פרישה

2. שמות י"ט :

א בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום
הזה באו מדבר סיני . ב ויסעו מרפידיים ויבאו מדבר
סיני ויחנו במדבר ויחן-שם ישראל נגד ה' . ג ומשה
עלה אל-האלקים ויקרא אליו ה' מן-ההר לאמר כה
תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל . ד אתם ראיתם
אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על-פנפי נשרים ואבא
אתכם אלי . ה ועתה אם-שמוע תשמעו בקלי ושמרתם
את-בריתי והייתם לי סגולה מפל-העמים כי-לי פל-
הארץ . ו ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה
הדברים אשר תדבר אל-בני ישראל . ז ויבא משה
ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל-הדברים האלה

הבודד, והוא ע"ה יורד... ומודיע לבני אדם מה ששמע. אמרה תורה אנכי עומד בין ה' וביניכם בעת ההיא להגיד לכם את דבר ה'."

13. ריה"ל (כוזרי, שם):

"אמנם לא היה בו בעם כוח ככוחו של משה לראות את המראה הגדול ההוא פנים בפנים"

14. סידור הפסוקים על פי הרב מדן :

"וירד משה מן ההר אל העם, ויקדש את העם ויכבשו שמלתם: ויאמר אל העם - היו נכנים לשלשת ימים, אל תגשו אל אשה: ויהי ביום השלישי בהית הבקר, ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקל שפר חזק מאד, ויחרד כל העם אשר במחנה: ויוצא משה את העם לקראת הא-לוהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר: והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש, ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד: ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר והא-לוהים יענו בקול". (י"ט, יד-יט)

"וידבר א-לוהים את כל הדברים האלה לאמר: אנכי ה' א-לוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים; לא יהיה לך א-לוהים אחרים על פני... ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי". (כ', א-ה)

"וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפר ואת ההר עשן, וירא העם וינעו ויעמדו מרחק: ויאמרו אל משה - דבר אתה עמנו ונשמעה, ואל ידבר עמנו א-לוהים פן נמות: ויאמר משה אל העם - אל תיראו, כי לבעבור נסות אתכם בא הא-לוהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו: ויעמד העם מרחק, ומשה נגש אל הערפל אשר שם הא-לוהים". (כ', יד-יז)

"וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר, ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה: ויאמר ה' אל משה - רד העד בעם, פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב: וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בהם ה': ויאמר משה אל ה' - לא יוכל העם לעלת אל הר סיני, כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו: ויאמר אליו ה' - לך רד, ועלית אתה ואהרן עמך, והכהנים והעם אל יהרסו לעלת אל ה' פן יפרץ בם: וירד משה אל העם, ויאמר אלהים". (י"ט, כ-כה)

"לא תשא את שם ה' א-לוהיך לשוא, כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא: וכו': לא תחמד בית רעך; לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך". (כ', ו-יג)

8. שמות י"ט י-יט :

י ויאמר ה' אל-משה לך אל-העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם. יא והיו נכנים ליום השלישי פי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל-העם על-הר סיני. יב והגבלת את-העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו פל-הנגע בהר מות יומת. יג לא-תגע בו יד פי-סקול יסקל או-ירה יירה אם-בהמה אם-איש לא יחיה במשך היבל המה יעלו בהר. יד וירד משה מן-ההר אל-העם ויקדש את-העם וכבסו שמלתם. טו ויאמר אל-העם היו נכנים לשלשת ימים אל-תגשו אל-אשה. טז ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על-ההר וקל שפר חזק מאד ויחרד כל-העם אשר במחנה. יז ויוצא משה את-העם לקראת האלקים מן-המחנה ויתיצבו בתחתית ההר. יח והר סיני עשן פלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל-ההר מאד. יט ויהי קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענו בקול.

9. שמות י"ט כ-כה :

כ וירד ה' על-הר סיני אל-ראש ההר ויקרא ה' למשה אל-ראש ההר ויעל משה. כא ויאמר יהוה אל-משה רד העד בעם פן-יהרסו אל-יהוה לראות ונפל ממנו רב. כב וגם הכהנים הנגשים אל-ה' יתקדשו פן-יפרץ בהם ה' כג ויאמר משה אל-ה' לא-יוכל העם לעלת אל-הר סיני פי-אתה העדתה בנו לאמר הגבל את-ההר וקדשתו. כד ויאמר אליו ה' לך-רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל-יהרסו לעלת אל-ה' פן-יפרץ-בם. כה וירד משה אל-העם ויאמר אלהם.

10. ריה"ל (כוזרי, מאמר ראשון, פז, בתרגום י' אבן שמואל):

"ולכן ציווה אותם להתקדש... לקראת שמיעת דבר הא-לוהים. והם התקדשו וזימנו עצמם למדרגה אשר בה יימצאו ראויים למעמד הנבואה... בדבר הא-לוה אל כולם פנים בפנים... קדמו להתגלות אותות עצומים... והנה שמע העם דיבור א-לוהי מפורש בעשרת הדיברות..."

11. הרמב"ם (פ"ח מהל' יסודי התורה, ה"א):

"במעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר, ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים..."

12. הרמב"ם (מו"נ, ח"ב, פל"ג):

"במעמד הר סיני לא היה כל המגיע למשה הוא כולו המגיע לכל ישראל, אלא הדיבור למשה לבדו, ולפיכך בא כל לשון עשרת הדיברות בלשון היחיד